

Agata Furgala
Damian Szlachter
Anna Tulej
Paweł Chomentowski

System antyterrorystyczny Wielkiej Brytanii. Wybrane zagadnienia¹⁾

Wstęp

Wielka Brytania od kilku dekad boryka się z kolejnymi falami współczesnego terroryzmu skierowanymi przeciwko jej obywatelom oraz narodowym interesom. Obecna „ponowoczesna” aktywność (ang. *postmodern*) zdominowana jest przez skrajnie radykalne jednostki, wykorzystujące wypaczoną i niszową wersję islamskiej wiary do usprawiedliwiania popełniania aktów przemocy, jako metody osiągnięcia celów politycznych.²⁾ Na bazie wieloletnich doświadczeń, kraj ten stworzył najbardziej kompleksowy antyterrorystyczny system prawny w Unii Europejskiej oraz wypracował spójną narodową strategię walki ze zjawiskiem terroryzmu, realizowaną przez szereg podmiotów wplecionych w wielopoziomowy system instytucjonalno – prawny, który został przedstawiony poniżej.

CONTEST – narodowa strategia walki z terroryzmem

CONTEST (ang. *The United Kingdom's Strategy for Countering International Terrorism*³⁾) strategia opierająca się ona na 4 niżej przedstawionych filarach (ang. 4P's), realizowanych wewnątrz państwa oraz poza jego granicami, tj.:

- Filar I. Present** – zapobieganie czynnikom oraz przyczynom powstania terroryzmu;
- Filar II. Pursue** – ściganie terrorystów wraz z osobami wspierającymi ich aktywność;
- Filar III. Protect** – skuteczna ochrona obywateli oraz obiektów użyteczności publicznej stanowiących element narodowej infrastruktury krytycznej, przed skutkami ataków terrorystycznych;
- Filar IV. Prepare** – przygotowanie do konsekwencji zaistniałych zamachów terrorystycznych, czyli budowanie zdolności reagowania kryzysowego oraz likwidacji skutków takich zdarzeń.

¹⁾ Tekst został przygotowany na potrzeby projektu rozwojowego nr OR00004007 finansowanego ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na naukę w latach 2009-2011.

²⁾ Charakterystyczne dla działalności terrorystycznej są czasowe fazy nasilenia i ograniczenia aktów przemocy – tzw. „fale terroryzmu”. Okres końca lat sześćdziesiątych do połowy lat osiemdziesiątych został nazwany „trzecią falą” w dotychczasowej historii terroryzmu. Na terenie Europy przejawiała się ona w postaci klasycznej działalności skrajnie lewicowych, skrajnie prawicowych oraz nacjonalistyczno-separatystycznych grup terrorystycznych. Zob. Borkowski R., *Terroryzm ponowoczesny*, Wydaw. Adam Marszałek, Toruń 2006 r., s. 50. Por. Laqueur W., *Postmodern*, „Foreign Affairs” nr 5, 1996, s. 24-36.

³⁾ W marcu 2009 r. weszła w życie nowa wersja strategii, tzw. CONTEST II.

Brytyjska strategia walki z terroryzmem podlega okresowej ocenie, w której uwzględniane są postępy w realizacji wszystkich czterech filarów oraz prezentowane nowe zadania oraz inicjatywy przygotowywane w tym obszarze.

Legislacja antyterrorystyczna

Brytyjskie przepisy antyterrorystyczne zawarte są w czterech ustawach kierunkowych:

1. *Terrorism Act 2000*,
2. *Anti-Terrorism Crime and Security Act 2001*,
3. *Prevention of Terrorism Act 2005*,
4. *The Terrorism Act 2006*.

Powyższe akty prawne wprowadziły następujące uprawnienia oraz rozwiązania systemowe:

- a) listę proskrypcyjną organizacji terrorystycznych (lista organizacji nielegalnych) – wprowadza ona zakaz działania wskazanych podmiotów na terytorium Wielkiej Brytanii;
- b) nowe uprawnienia dla służb policyjnych, np. prawo do zatrzymywania osób podejrzanych o terroryzm na okres 28 dni bez nakazu sądu;
- c) penalizację przestępstw kryminalnych kluczowych dla walki z terroryzmem:
  - podżeganie do popełniania aktów terroryzmu,
  - gloryfikowanie terroryzmu lub pośrednie namawianie do stosowania takich metod,
  - dystrybucja terrorystycznych materiałów propagandowych,
  - czyny mające na celu przygotowanie ataku terrorystycznego,
  - szukanie możliwości szkolenia lub szkolenie terrorystów na terytorium kraju albo poza jego granicami,
  - dostarczanie wiedzy lub szkolenie dotyczące użycia broni, materiałów wybuchowych, substancji chemicznych, biologicznych lub nuklearnych.
- d) wzmocnienie prawa dotyczącego zwalczania finansowania terroryzmu, poprzez stworzenie możliwości gromadzenia i wymiany informacji koniecznych do przeciwdziałania terroryzmowi pomiędzy instytucjami rządowymi;
- e) rozbudowanie procedur imigracyjnych;
- f) podwyższenie norm bezpieczeństwa przemysłu lotniczego i nuklearnego;
- g) zwiększenie rygoru dostępu i ochrony wobec niebezpiecznych substancji, które mogą zostać użyte przez terrorystów;
- h) wprowadzenie tzw. „nakazów kontrolnych” w stosunku do osób podejrzanych o aktywność o charakterze terrorystycznym (zarówno obywateli Wielkiej Brytanii, jak i obcokrajowców) – prawo to daje możliwość ograniczania swobód obywatelskich osób, od zakazu dostępu do konkretnych rzeczy lub usług, poprzez zakaz spotykania się z konkretnymi osobami, aż do ograniczeń w przemieszczaniu się.

Brytyjski system instytucjonalny do walki z terroryzmem

Każda sytuacja kryzysowa wywołana na terenie Zjednoczonego Królestwa przez międzynarodowy terroryzm staje się sprawą wagi państwowej i jest koordynowana na poziomie rządowym. Złożoność systemu antyterrorystycznego Wielkiej Brytanii powoduje, iż w mechanizmie tym uczestniczy szereg opisanych poniżej organów ad-

ministracji państwowej oraz gremia powołane do współpracy międzyinstytucjonalnej, takie jak:

1. Urząd Premiera Zjednoczonego Królestwa (ang. *the United Kingdom Cabinet Office*) – pełni funkcję koordynacyjną wobec wszelkiej aktywności administracji państwowej związanej z walką z terroryzmem, wykorzystując w tym celu następujące struktury i mechanizmy decyzyjne:

- a) **Rządowe Biuro Koordynacji** (ang. *Cabinet Office Briefing Room* – tzw. COBRa) – miejsce koordynacji działań rządu Zjednoczonego Królestwa w sytuacjach kryzysowych o charakterze ogólnonarodowym, zapewniające funkcjonowanie wysokich przedstawicieli struktur administracji państwowej w trybie 24/7. Rządowemu Biuru Koordynacji przewodniczy minister, właściwy w zakresie reagowania na zamachy terrorystyczne, czyli minister spraw wewnętrznych. Natomiast w momencie bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa państwa COBRa zbiera się pod przewodnictwem premiera (Rządowe Biuro Koordynacji posiada własny bezpieczny system łączności umożliwiający m. in. przeprowadzenie wideokonferencji);
- b) **Wiodący Resort Rządowy** (ang. *Lead Government Department* – LGD's) – struktura sprawująca kierowniczą rolę w kwestiach decyzji podjętych przez rząd w związku z wystąpieniem sytuacji kryzysowych;
- c) **Rządowy Sekretariat ds. Sytuacji Nadzwyczajnych** (ang. *Cabinet Civil Contingency Secretary* – CCS) – identyfikuje oraz analizuje rodzaje zagrożeń dla narodowej infrastruktury krytycznej (ang. *UK's Critical National Infrastructure* – CNI), a następnie przygotowuje krajowe plany reagowania na wytypowane zagrożenia. CCS koordynuje jednocześnie pracę kluczowych działów administracji rządowej oraz innych kierunkowych instytucji w czasie sytuacji kryzysowej. Aktywność Rządowego Sekretariatu ds. Sytuacji Nadzwyczajnych nadzoruje Stały Sekretarz ds. Wywiadu, Bezpieczeństwa i Przywracania Ciągłości Funkcjonowania Państwa – (ang. *Permanent Secretary for Intelligence, Security and Resilience*);
- d) **Strategiczne Centrum Koordynacji** (ang. *Strategic Coordination Center* – *Gold*) to rządowy punkt kontaktowy znajdujący się w miejscu wystąpienia sytuacji kryzysowej, dowodzony przez wysokiego przedstawiciela sił policyjnych – (tzw. *Gold Commander*)⁴⁾;
- e) **Centrum Koordynacji Informacyjnej** (ang. *News Coordination Centre* – NCC) – aktywowane⁵⁾ jest w sytuacji nadzwyczajnej, na bazie personelu zajmującego się komunikacją w ramach *Cabinet Office*. Odpowiada za:
  - zbieranie informacji ze Strategicznego Centrum Koordynacji,
  - rozpowszechnianie pozyskanej wiedzy (z zachowaniem poufności wybranych danych) w ramach rządu oraz kluczowych instytucji państwowych,

⁴⁾ Przy Strategicznym Centrum Koordynacji działa Punkt Kontaktowy dla Prasy (ang. *Press Liaison Point*), przy którym akredytowani przedstawiciele mediów otrzymują oficjalne komunikaty o bieżącej sytuacji.

⁵⁾ NCC osiąga zdolność do działania w ciągu 90 min. od momentu powołania przez Biuro ds. Komunikacji przy Urzędzie Premiera – (ang. *Cabinet Office Communication Group*). Funkcjonuje w trybie 24/7.

- przekazywanie regularnych komunikatów do opinii publicznej za pośrednictwem specjalistycznych rządowych portali internetowych⁶⁾ oraz innych mass-medium⁷⁾, zgodnie z wytycznymi LGD;

- przygotowanie oceny relacji dziennikarzy prezentujących dane wydarzenie.

NCC funkcjonuje na potrzeby Wiodącego Resortu Rządowego i w tym celu blisko współpracuje od strony technicznej i merytorycznej z reprezentantami Rządowej Sieci Informacyjnej (ang. *Government News Network – GNN*⁸⁾), m. in. na miejscu zdarzenia terrorystycznego (poza Londynem);

f) Rządowy Zespół Łącznikowy (ang. *Government Liaison Team – GLT*) to multidyscyplinarna jednostka, dowodzona przez Oficera Łącznikowego Rządu (ang. *Government Liaison Officer – GLO*), odpowiadająca za zapewnienie kanału łączności pomiędzy COBR, a Strategicznym Centrum Koordynacji na miejscu zdarzenia nadzwyczajnego;

g) Połączony Komitet Wywiadu (ang. *Joint Intelligence Committee – JIC*) – harmonizuje bieżącą pracę i wytycza priorytety dla kierunkowych służb specjalnych w zakresie m. in. pracy analityczno-informacyjnej w ramach tzw. Wspólnoty Wywiadowczej (ang. *UK Intelligence Community Online*⁹⁾). Zapewnia również dostarczanie informacji wywiadowczych dotyczących zagrożeń na potrzeby Premiera oraz właściwych ministrów;

2. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (ang. *Home Office*) – centralny punkt reagowania na zagrożenia terrorystyczne w kraju, kształtujący politykę antyterrorystyczną państwa. MSW, w zakresie swoich kompetencji odpowiada za walkę z terroryzmem na terenie Anglii, Walii i Szkocji. Z kolei obszar Irlandii Północnej podlega w tej materii Ministerstwu ds. Irlandii Północnej (ang. *Northern Ireland Office*). W *Home Office* umiejscowiono **Biuro ds. Bezpieczeństwa i Walki z Terroryzmem** (ang. *Office for Security and Counter-Terrorism – OSCT*) – jednostkę właściwą

⁶⁾ W celu zwiększenia skuteczności informacyjnej programu rządowego - *UK Resilience Programm* i kampanii – *Preparing for Emergencies* lub *London Prepared* (przygotowane specjalnie dla aglomeracji londyńskiej) realizowanych przez szereg wybranych organów administracji państwa oraz instytucji partnerskich, uruchomiono trzy tematyczne portale internetowe (<http://www.ukresilience.info/>; <http://www.preparingforemergencies.gov.uk/>; <http://www.londonprepared.gov.uk/>). Na co dzień służą one m.in. jako baza wiedzy z zakresu przygotowań na zagrożenia dla bezpieczeństwa obywateli, natomiast w momencie sytuacji kryzysowej zamieniają się w bieżące (aktualizacja co 30 min.) źródło informacji. NCC umieszcza na wyżej wymienionych stronach internetowych wystąpienia z briefingów prasowych, wskazówki, instrukcje i plany działania, mapy, statystyki, alarmy lub inne ostrzeżenia.

⁷⁾ Współpraca z mediami w sytuacjach kryzysowych powinna następować zgodnie z wcześniej uzgodnionym protokołem dwustronnych kontaktów, przygotowanym przez Medialne Forum ds. Sytuacji Nadzwyczajnych - (MEF) lub Brytyjską Korporację Nadawczą – (ang. *British Broadcasting Corporation – BBC*). W wypadku BBC jest to inicjatywa – tzw. *Connecting in a Crisis*.

⁸⁾ GNN to agencja informacyjna stanowiąca lokalne ramię centralnej administracji państwowej. Specjalizuje się w zapewnianiu eksperckiego poziomu komunikacji regionalnej i jest zaufanym pośrednikiem podmiotów rządowych w kontaktach z mediami, szczególnie na wypadek zaistnienia sytuacji nadzwyczajnych.

⁹⁾ Brytyjska Wspólnota Wywiadowcza działająca w ramach *Cabinet Office* składa się z przedstawicieli następujących instytucji: Służby Wywiadu, zwanej często MI6 (ang. *Secret Intelligence Service – SIS*), Służby Bezpieczeństwa, zwanej często MI5 (ang. *UK's Security Service*), Połączonego Centrum Analiz Terroryzmu (ang. *Joint Terrorism Analysis Centre – JTAC*), Jednostki Wywiadu Wojskowego (ang. *Defense Intelligence Staff – DIS*), Ministerstwa Obrony (*Ministry of Defense – MOD*), Centrum Łączności Rządowej (ang. *Government Communication Headquarters – GCHQ*). Za: *National Intelligence Machinery*, The UK Stationery Office, 2006.

do wspierania i koordynowania codziennej aktywności poszczególnych resortów oraz instytucji wchodzących w skład systemu bezpieczeństwa państwa w realizacji obowiązków związanych z zapobieganiem i zwalczaniem terroryzmu, ze szczególnym uwzględnieniem zadań przypisanych im w ramach Strategii CONTEST. Do szczegółowych zadań OSCT należy m. in.:

- ocena reagowania administracji państwowej na incydenty o charakterze terrorystycznym,
  - wspieranie rozwoju legislacji antyterrorystycznej w kraju i poza jego granicami,
  - zapewnianie społeczeństwu niezbędnych środków ochrony przed terroryzmem,
  - zapewnianie odpowiedniego poziomu zabezpieczenia infrastruktury krytycznej państwa (z uwzględnieniem podatności na ataki z wykorzystaniem urządzeń teleinformatycznych),
  - dbałość o przygotowanie administracji państwowej do skutecznego reagowania oraz odpowiedzi na ataki i incydenty terrorystyczne z wykorzystaniem broni masowego rażenia.
- a) Policja Metropolitarna** (ang. *Metropolitan Police Service/Scotland Yard/Met*) – w swojej strukturze posiada wysoce wyspecjalizowaną komórkę do walki z terroryzmem, w postaci Dowództwa Antyterrorystycznego (ang. *Counter Terrorism Command – SO13/CTC*)¹⁰. Do statutowych zadań *Scotland Yard CTC* należy m. in.:
- zbieranie i dystrybucja, w ramach posiadanej jurysdykcji, informacji na temat terroryzmu, ekstremizmu oraz innych przestępstw im towarzyszących,
  - dostarczanie specjalistycznych porad z zakresu bezpieczeństwa publicznego w kraju i za granicą,
  - udział w budowaniu społecznego zaufania oraz partnerskiej współpracy z mieszkańcami stolicy Wielkiej Brytanii,
  - prowadzenie punktu kontaktowego dla międzynarodowej współpracy policyjnej w sprawach antyterrorystycznych (np. wymiana tzw. *best practices*);
- b) Służba Bezpieczeństwa, zwana często MI5** (ang. *UK's Security Service*) to podległa Ministerstwu Spraw Wewnętrznych krajowa służba specjalna, której zadaniem jest ochrona bezpieczeństwa Zjednoczonego Królestwa przed zagrożeniami wewnętrznymi, stwarzanymi m. in. przez terroryzm. Sprawy dotyczące terroryzmu międzynarodowego w ramach MI5 prowadzi kierunkowa komórka organizacyjna o nazwie *International Counter Terrorism Branch*. Zaś terroryzmem nacjonalistyczno – separatystycznym występującym w Irlandii Północnej zajmuje się *Northern Ireland Counter Terrorism*.
- c) Połączone Centrum Analiz Terroryzmu** (*Joint Terrorism Analysis Centre – JTAC*) to ustanowiona w czerwcu 2003 r. przy MI5, multinstytucjonalna jednostka analityczna zajmująca się zakresem działań terroryzmu międzynarodowego¹¹, które stanowią bezpośrednie zagrożenie dla obywateli i interesów Wielkiej Brytanii, zarówno na jej obszarze, jak i poza granicami. JTAC zapewnia przekrojowe analizy i bieżące informacje niezbędne do wspierania procesu decyzyjnego

¹⁰ Dowództwo Antyterrorystyczne Policji Metropolitarnej zostało utworzone 2 października 2006 r. z połączenia dwóch wewnętrznych specjalistycznych struktur *Scotland Yard* zajmujących się przestępstwami terrorystycznymi, czyli tzw. *Anti-Terrorist Branch* oraz *Special Branch*.

¹¹ Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż Połączone Centrum Analiz Terroryzmu nie sporządza oceny poziomu zagrożenia terroryzmem wewnętrznym, powodowanego aktywnością irlandzkich separatystów oraz lojalistów. Kwestia ta wciąż leży w gestii kierunkowego departamentu MI5.

na każdym poziomie administracji państwowej, odpowiada również za określenie aktualnego poziomu zagrożenia w narodowym systemie wczesnego ostrzegania przed terroryzmem (tzw. *Threat levels: The system to assess the threat from international terrorism*). JTAC zatrudnia na stałe ponad 100 specjalistów z kilkunastu instytucji i ministerstw rządowych. Korzysta przy tym również z wiedzy naukowej niezależnych fachowców. Jednostka działa w trybie 24/7.

3. Ministerstwo Obrony (ang. *Ministry of Defence*) – odpowiada za prowadzenie prewencji oraz fizyczne zwalczanie zagrożeń o charakterze terrorystycznym (tzw. „wyprzedzające misje bojowe”), jak również wspiera w tym zakresie wysiłki sojusznicze.

a) Wojskowa Jednostka Specjalna SAS (ang. *The Special Air Service*) – wykorzystywana do wykonywania działań kontrterrorystycznych w kraju oraz poza jego granicami. W celu zwiększenia skuteczności realizacji zadań taktycznych podejmowanych w Zjednoczonym Królestwie SAS wspomagany jest przez antyterrorystyczne pododdziały policji metropolitarnej. Decyzję o użyciu wojskowych sił specjalnych podejmuje premier Wielkiej Brytanii. Z kolei, całość akcji koordynowana jest na poziomie strategicznym w **COBR** przez ministra spraw wewnętrznych lub premiera Zjednoczonego Królestwa, w zależności od skali powstałego zagrożenia.

4. Ministerstwo Spraw Zagranicznych – (ang. *Foreign and Commonwealth Office*) odpowiada za ochronę interesów oraz obywateli Wielkiej Brytanii za granicą oraz koordynuje i promuje (m. in. poprzez prowadzenie szkoleń i wsparcie informacyjne dla krajów partnerskich) antyterrorystyczną współpracę międzynarodową¹²⁾:

a) Służba Wywiadu, zwana często MI6 (ang. *Secret Intelligence Service – SIS*) – podległa Ministerstwu Spraw Zagranicznych służba wywiadu, pozyskująca niezbędne informacje w celu zapewnienia ochrony przebywającym poza krajem obywatelom Zjednoczonego Królestwa oraz zabezpieczająca zagraniczne interesy państwa, także na wypadek wystąpienia zagrożeń terrorystycznych.

5. Ministerstwo Skarbu Państwa – (ang. *Her Majesty's Treasury*) odpowiada za zapobieganie finansowaniu terroryzmu, wykorzystując w tym celu prawo do zamrażania aktywów pieniężnych wobec podmiotów podejrzanych o ten proceder. Prerogatywa ta stosowana jest przez ministerialny **Zespół ds. Zamrażania Środków Finansowych** (ang. *Asset Freezing Unit*). Z kolei, koordynacją działań podejmowanych przez Ministerstwo Skarbu Państwa w celu realizacji zadań przypisanych temu resortowi w ramach **CONTEST** zajmuje się **Grupa ds. Przestępstw Finansowych** (ang. *Financial Crime Team*).

6. Ministerstwo Sprawiedliwości – (ang. *Ministry of Justice – MoJ*)¹³⁾ podejmuje wszelkie niezbędne kroki, w celu zwiększenia efektywności, skuteczności i bezpieczeństwa systemu sprawiedliwości w sprawach o terroryzm oraz w postępowaniach dotyczących przemocy stosowanej przez radykalnych ekstremistów. W tym

¹²⁾ Za: Media Emergency Forum, *Joint glossary of official and media terms and acronyms*, August 2004; *NaCTSO Glossary* zob. w: <http://nactso.gov.uk/glossary.php>, 10.09.2009 r.; *National Intelligence Machinery*, The UK Stationery Office, 2006; http://www.cabinetoffice.gov.uk/government_communication, 09.09.2009 r.

¹³⁾ Ministerstwo Sprawiedliwości zostało wyodrębnione z MSW 9 maja 2007 r. jako nowy rządowy resort skupiający w swojej właściwości system sprawiedliwości, składający się z sądownictwa, więziennictwa i kuratelii sądowej.

celu umiejscowiony w MoJ **Krajowy Urząd ds. Wykroczeń** (ang. *National Offender Management Service – NOMS*)¹⁴, prowadzi bliską współpracę z policją i służbami specjalnymi.

7. **Centrum Łączności Rządowej** – (*Government Communication Headquarters – GCHQ*) jest służbą specjalną prowadzącą rozpoznawanie elektroniczne w celu dostarczenia administracji państwowej informacji istotnych z punktu widzenia centralnego procesu decyzyjnego dotyczącego bezpieczeństwa narodowego, m. in., na polu walki z terroryzmem. GCHQ zabezpiecza również, pod kątem technicznym, integralność rządowego systemu komunikacji oraz informacji przed zagrożeniami zewnętrznymi.
8. **Stowarzyszenie Szefów Policji** – (ang. *Association of Chief Police Officers – ACPO*) koordynuje działania Policji z 43 służb (Anglii i Walii) w zakresie walki z terroryzmem i innymi zagrożeniami dla bezpieczeństwa obywateli. Współpracuje bezpośrednio z rządem, szczególnie w trakcie zaistniałych incydentów terrorystycznych oraz innych sytuacji nadzwyczajnych.
9. **Centrum Ochrony Infrastruktury Krytycznej** – (ang. *Centre for Protection of National Infrastructure – CPNI*) to międzyresortowa jednostka, wypracowująca kompleksowe porady i ekspertyzy dotyczące zasady ochrony narodowej infrastruktury krytycznej, w celu zredukowania jej podatności na zagrożenia terrorystyczne. Docelowymi odbiorcami produktów NSAC (wysokiej klasy usługi doradczo-analityczne, kursy specjalistyczne, informacje *on-line*, poradniki) są liczne organizacje, sektor publiczny oraz środowiska biznesu¹⁵:
  - a. **Narodowy Urząd ds. Ochrony Antyterrorystycznej** (ang. *National Counter Terrorism Security Office – NaCTSO*) – jednostka policyjna działająca przy CPNI w imieniu ACPO(TAM)¹⁶ oraz we współpracy z MI5 zajmująca się kwestią obniżenia poziomu oddziaływania terroryzmu na ciągłość funkcjonowania aparatu państwowego. Do jej statutowych zadań należy:
    - podnoszenie świadomości na temat zagrożeń terrorystycznych oraz środków służących przeciwdziałaniu i łagodzeniu skutków ataku,
    - kształtowanie i rozwój kierunku polityki antyterrorystycznej w ujęciu krajowym oraz międzynarodowym (w ramach filaru *Protect* i *Prepare* z *CONTEST*),
    - koordynacja prac, przygotowanie merytoryczne oraz nadzór nad aktywnością instytucji odpowiedzialnych za dystrybucję porad dotyczących ochrony przed terroryzmem, poprzez sieć krajowych **Doradców ds. Bezpieczeństwa Antyterrorystycznego** – (ang. *Counter Terrorism Security Advisers CTSA*)¹⁷,

¹⁴ NOMS został utworzony 1 czerwca 2004 r. i obecnie funkcjonuje jako departament Ministerstwa Sprawiedliwości z właściwością dla Anglii i Walii. Odpowiedniki niniejszego urzędu działają niezależnie w Szkocji i Irlandii Północnej.

¹⁵ CPNI powstało 1 lutego 2007 r. z fuzji Narodowego Centrum Doradztwa ds. Bezpieczeństwa Służby Specjalnej MI5 (ang. *Security Service's National Security Advice Centre – NSAC*) oraz Centrum Koordynacji Bezpieczeństwa Infrastruktury Narodowej (ang. *National Infrastructure Security Co-ordination Centre – NISCC*).

¹⁶ ACPO(TAM) (ang. *Association of Chief Police Officers for Terrorism and Allied Matters*) specjalna podgrupa w ramach Stowarzyszenia Szefów Policji zajmująca się problematyką terroryzmu i przestępstw z nim powiązanych.

¹⁷ W skład *Counter Terrorism Security Advisers* wchodzi wysokiej klasy specjaliści z lokalnej policji. Nadrzędną rolą tej jednostki jest zapewnienie pomocy, porad oraz wskazówek szerokiej gamie podmiotów prywatnych i państwowych we wszystkich aspektach ochrony antyterrorystycznej.

- budowanie partnerskiej współpracy informacyjnej pomiędzy społeczeństwem, policją, a kluczowymi instytucjami administracji państwowej¹⁸⁾.

Inicjatywy służące rozwojowi sieci antyterrorystycznej oraz współpracy pomiędzy obywatelami i środowiskiem biznesu, a instytucjami państwowymi:

1. Narodowy system wczesnego ostrzegania przed terroryzmem (tzw. *The system to assess the threat from international terrorism*), w którym jeden z pięciu określonych poziomów zagrożenia (z ang. *Threat levels*) determinuje wprowadzenie jednego z trzech scenariuszy mechanizmów działania dla instytucji stanowiących narodowy system do walki z terroryzmem. Nowy, uproszczony system wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami o charakterze terrorystycznym, został uruchomiony 1 sierpnia 2006 r. Instytucją odpowiedzialną za dokonywanie zmian poszczególnych stopni systemu jest JTAC. Informacje na temat aktualnego poziomu zagrożenia są dostępne na bieżąco, m. in., *on-line* na stronach *Home Office* lub MI5¹⁹⁾.
Pięć poziomów zagrożenia przeprowadzenia ataku terrorystycznego to:
  - I. Poziom „Niski” (ang. *Low*) – atak jest wątpliwy;
  - II. Poziom „Umiarkowany” (ang. *Moderate*) – atak jest możliwy, ale mało prawdopodobny;
  - III. Poziom „Poważny” (ang. *Substantial*) – atak ma wysokie prawdopodobieństwo;
  - IV. Poziom „Ciężki” (ang. *Severe*) – atak jest bardzo możliwy;
  - V. Poziom „Krytyczny” (ang. *Critical*) – atak jest oczekiwany w niedalekim czasie.
2. Pakiet informacji dotyczących ryzyka wystąpienia zagrożeń dla bezpieczeństwa osobistego w trakcie podróży zagranicznej na danym obszarze geograficznym (ang. *The Risk of Terrorism when Travelling Overseas*), udostępniany jest za pośrednictwem ministerstwa odpowiedzialnego za politykę zagraniczną (*Foreign and Commonwealth Office*) i we współpracy z JTAC.
3. Bezpłatna i całodobowa linia telefoniczna rejestrująca informacje dotyczące terroryzmu (ang. *Anti-Terrorist Hotline 0800-789321*), uruchomiona została w celu umożliwienia anonimowego zgłaszania nietypowych lub podejrzanych zachowań, zaobserwowanych przez obywateli w swoim najbliższym otoczeniu (inicjatywa: *Home Office* i *Metropolitan Police*)²⁰⁾.

¹⁸⁾ Za: Media Emergency Forum, *Joint glossary of official and media terms and acronyms*, August 2004; <http://www.nactso.gov.uk/missionstatement.php>, 21.09.2009; *NaCTSO Glossary* zob. w: <http://nactso.gov.uk/glossary.php>, 20.09.2009 r.; *National Intelligence Machinery*, The UK Stationery Office, 2006; http://www.met.police.uk/so/counter_terrorism, 21.09.2009; <http://www.ukresilience.info/nscwp.aspx>, 21.09.2009 r.

¹⁹⁾ Za: UK Government Home Office, *Threat levels: The system to assess the threat from international terrorism*, Stationery Office, July 2006.

²⁰⁾ Wspomniana linia telefoniczna była promowana w mediach, m. in. pod hasłami: „Terroryzm: Jeśli coś podejrzewasz, zgłoś to” – (ang. *Terrorism: If you suspect it report it*) oraz „Ratujący życie” – (ang. *Life Savers*). Za: P. Piasecka, K. Liedel, *Government and society partnership in terrorism combating* w: S. Wojciechowski (red.), *The modern terrorism and its forms*, Wydaw. Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Poznań 2007, s. 31; K. Liedel, P. Piasecka, *Jak przetrwać w dobie zagrożeń terrorystycznych – elementy edukacji antyterrorystycznej*, Wydaw. Trio i Collegium Civitas, Warszawa 2008, s. 51-54.

4. Porady i zalecenia z zakresu bezpieczeństwa antyterrorystycznego w strefach zatłoczonych, miejscach pracy, budynkach mieszkalnych dostarczane przez rozbudowaną ogólnokrajową sieć policyjnych doradców ds. przeciwdziałania terroryzmowi (*Counter Terrorism Security Advisers – CTSA*) na potrzeby sektora prywatnego;
5. Inicjatywa *Community Safe* – prowadzony przez policję oraz administrację lokalną centralny punkt wczesnego ostrzegania, zaopatrujący za pomocą łączności elektronicznej, (telefony komórkowe, pagery, poczta e-mail), obywateli zarejestrowanych dobrowolnie na danym obszarze, w aktualne i oficjalne dane oraz zalecenia, m. in., na wypadek zaistnienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym (tzw. system *real-time*).
6. Specjalistyczne poradniki skierowane zarówno do poszczególnych obywateli, jak i środowisk biznesu, np:
  - a) *Protecting against Terrorism* – szczegółowy, nowoczesny poradnik na temat zasad ochrony przed terroryzmem, opublikowany przez brytyjską służbę specjalną MI5 (na bazie międzyresortowej współpracy z kierunkowymi instytucjami państwowymi (ang. *Cabinet Office, Home Office, ACPO*). Poradnik porusza m. in. następujące zagadnienia:
    - sposoby tworzenia, rozwijania i udoskonalania zasad bezpieczeństwa w miejscu pracy,
    - środki ochrony bezpieczeństwa - od obiektów fizycznych, poprzez wrażliwe dane informatyczne (podatne na przestępstwa popełniane przy użyciu sieci informatycznych), po właściwy dobór personelu,
    - metody rozpoznawania oraz zapobiegania atakom terrorystycznym z użyciem ładunków wybuchowych, środków chemicznych, biologicznych lub radioaktywnych,
    - zasady przeszukiwania oraz ewakuacji z pomieszczeń na wypadek zaistnienia sytuacji kryzysowych w miejscu pracy.
  - b) *Preparing for Emergencies* – modelowy poradnik, stworzony w ramach szerszej społecznej kampanii *Home Office* mającej na celu propagowanie przystępnej wiedzy z zakresu metod zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz sposobów radzenia sobie z ich skutkami, m.in. pod kątem zagrożeń o charakterze terrorystycznym, z wykorzystaniem materiałów pirotechnicznych, chemicznych, biologicznych lub radioaktywnych²¹⁾;
  - c) Pakiet czterech kompleksowych poradników dotyczących bezpieczeństwa na wypadek zaistnienia zagrożeń o charakterze terrorystycznym (ang. *Counter Terrorism Protective - Security Advice*)²²⁾ w dużych skupiskach publicznych (I – stadiony i obiekty sportowe, II – puby i dyskoteki, III – centra handlowe,

²¹⁾ Kampania społeczna pod tytułem: *Przygotowanie na sytuacje nadzwyczajne – co musisz wiedzieć* (ang. *Preparing for Emergencies - what you need to know*) prowadzona jest przez *Home Office* na wielu szczeblach administracji państwowej za pośrednictwem sieci inicjatyw o zasięgu regionalnym i lokalnym (jak np. promowanie systemu: *Go in, Stay in, Tune in*). Jeden z jej istotnych elementów stanowi projekt pt. *Planowanie Ciągłości Działania w Biznesie* (ang. *Business Continuity Management – BCM*), którego zadanie polega na przygotowaniu sektora prywatnego do ograniczenia lub całkowitego wyeliminowania negatywnych skutków zdarzeń kryzysowych, w tym zamachów terrorystycznych, dla prowadzonej działalności gospodarczej. Więcej na ten temat w podręczniku sygnowanym przez *Home Office* pt. *Jak jesteś przygotowany – Narzędzia Planowania Ciągłości Działania w Biznesie* (ang. *How prepared are you - Business Continuity Management Toolkit*).

²²⁾ Za: <http://www.nactso.gov.uk/crowdedplaces.php>, 21.09.2008 r.

IV – atrakcje dla zwiedzających), przygotowany przez NaCTSO we współpracy ze środowiskami biznesu oraz pod egidą *Home Office*, CPNI, ACPO(TAM) oraz MI5.

Podsumowanie

Wielka Brytania wypracowała dotychczas jeden z najbardziej skutecznych na świecie systemów walki z terroryzmem, który został wpisany w IV priorytety aktywności państwowej, tj.: zapobieganie czynnikom oraz źródłom powstawania terroryzmu, ściganie terrorystów oraz ich aktywnych sympatyków; ochronę obywateli oraz obiektów użyteczności publicznej, należących do narodowej infrastruktury krytycznej przed skutkami ataków terrorystycznych; budowanie zdolności reagowania kryzysowego oraz likwidacji skutków zamachów terrorystycznych. System ten stanowi kompilację rozbudowanego mechanizmu koordynacji międzyinstytucjonalnej oraz adekwatnej do skali zagrożenia legislacji. Wszystkie narodowe mechanizmy antyterrorystyczne poddawane są regularnej ocenie, a w konsekwencji stale aktualizowane i udoskonalane w oparciu o wnioski z przeprowadzanych ćwiczeń oraz analiz trendów współczesnego terroryzmu. Zaawansowana forma tej multilateralnej antyterrorystycznej kooperacji okazuje się kluczową dla ograniczenia efektów działania, bądź całkowitego wyeliminowania poszczególnych elementów terrorystycznej sieci zagrażającej interesom oraz obywatelom Wielkiej Brytanii.

Bibliografia:

1. Aleksandrowicz T., *Terroryzm międzynarodowy*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.
2. Borkowski R., *Terroryzm ponowoczesny*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2006.
3. *CONTEST - the United Kingdom's Strategy for Countering International Terrorism 2009*.
4. *Encyklopedia PWN – Fakty i Liczby*, Warszawa 2006.
5. Hołyst. B., *Encyklopedia Terroryzmu*, Tom I i II, Lexis Nexis, Warszawa 2009.
6. Kowalczyk K., Wróblewski W., *Terroryzm – globalne wyzwanie*, Adam Marszałek, Toruń 2006.
7. *How prepared are you - Business Continuity Management Toolkit* – UK Home Office.
8. Jałoszyński K., *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Wydawnictwo Trio, Warszawa 2008.
9. *Joint glossary of official and media terms and acronyms*, Media Emergency Forum, August 2004.
10. Laqueur W., *Postmodern*, „Foreign Affairs” nr 5, 1996.
11. Liedel K., *Terroryzm – Anatomia Zjawiska*, Wydawnictwo Naukowe Scholar i Collegium Civitas Press, Warszawa 2006.
12. Liedel K., Piasecka P., *Jak przetrwać w dobie zagrożeń terrorystycznych – elementy edukacji antyterrorystycznej*, Wydawnictwo Trio i Collegium Civitas, Warszawa 2008.
13. Malinowski M. J., Ożarowski R., Grabowski W., *Ewolucja terroryzmu na przełomie XX i XXI wieku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2009.
14. *National Intelligence Machinery*, The UK Stationery Office, 2006.

15. Polko R., *Grom w działaniach przeciwterrorystycznych*, Biblioteka „Bezpieczeństwa Narodowego” t. VI, Warszawa 2008.
16. Szafrński J., Kosiński J., *Współczesne zagrożenia terrorystyczne oraz metody ich zwalczania*, Wydaw. Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2007.
17. *Threat levels: The system to assess the threat from international terrorism*, Stationery Office, UK Government Home Office.
18. Wojciechowski S., *The modern terrorism and its forms*, Wydawnictwo Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Poznań 2007.
19. Zeszyt Biura Bezpieczeństwa Narodowego, *Przeciwdziałanie terroryzmowi*, nr 2, Warszawa 2008 r. – materiały z konferencji zorganizowanej przez Biura Bezpieczeństwa Narodowego 27 listopada 2007.
20. Czasopismo „Terroryzm” – z lat 2007-2009.
21. Portale internetowe:
<http://www.acpo.police.uk/about.html/>,
<http://www.cabinetoffice.gov.uk/>,
<http://www.justice.gov.uk/>,
http://www.met.police.uk/so/counter_terrorism/,
<http://www.londonprepared.gov.uk/>,
<http://nactso.gov.uk/glossary.php/>,
<http://www.preparingforemergencies.gov.uk/>,
<http://www.ukresilience.info/>.

ABSTRACT

The present paper aims at presenting the British counterterrorism system considered as one of the most effective systems in the world. It was built on the basis of three decades of the UK experiences related to:

- counteracting the factors and sources of terrorism;
- investigating terrorist activities, as well as their active supporters;
- protecting citizens and public utility installations being part of the national critical infrastructure against the consequences of terrorist attacks;
- building capacities of crisis management and eliminating the consequences of terrorist attacks.

The paper concentrates on obligations and tasks imposed on a number of competent national authorities, namely:

- the United Kingdom Cabinet Office (Cabinet Office Briefing Room);
- Metropolitan Police Service - Counter Terrorism Command - SO13/CTC, UK's Security Service - Joint Terrorism Analysis Centre - JTAC);
- Ministry of Defence (The Special Air Service);
- Foreign and Commonwealth Office (Secret Intelligence Service – SIS);
- Her Majesty's Treasury;
- Ministry of Justice;
- Government Communication Headquarters;
- Centre for Protection of National Infrastructure;

as well as on the mechanisms of their interinstitutional cooperation and the provisions of the legislation applicable in the United Kingdom at present. The paper refers also to initiatives aimed at developing counterterrorist networks, as well as cooperation between citizens, businesses and public administration institutions.